

היה קורא פרק שני ברכות

יז.

עין משפט
נר מצוה

(א) וימתו מן... (ב) גבי ע"י א"ר יוחנן כי הוה מסיים ר"מ ספרא לריון... (ג) מנחות דף ק"י לעיל ה: (ד) ויש"ב (ה) ויש"ב (ו) ס"א ללמדיהם לא נאמר אלא לעשיהם (ז) סוטה דף ט"א... (ח) ויהי ע"י... (ט) ויהי ע"י... (י) ויש"ב תענית ו: חוספות... (יא) ד"ה וכל תוס' וז"ל כ"כ... (יב) ד"ה ע"י מוס' סוטה כ"כ... ד"ה ע"י מוס' סוטה כ"כ... ד"ה לנולס

גליון הש"ס

ברש"י ד"ה אני בו וכן חברי ע"י הא"ר... ד"ה ע"י מוס' סוטה דף ט"א... ד"ה ע"י מוס' סוטה דף ט"א... הולקס:

מוסף תוספות

א. בתוס' ר"י הוסיף... ב. לקיים אלא כדי לקנות.

מוסף רש"י

אחד המרבה ואחד הממעט... (מנחות ק"י)... באקרויי בנייהו כו'... ע"י מוס' סוטה דף ט"א... לקרוס מקרא (מס' סוטה כ"כ).

רב ניסים גאון

ועפעפך יישירו נגדך... אית"י מפרש במסכתא מגילה... הקורא את המגילה למפרע... (דף י"ח) אמר לי רמי בר תמא... (תמא) רב"י ישימי מריפת... מאי (מש"י ז') ועפעפך יישירו נגדך אמר ליה אלו דברי תורה שכתב בהן (שם) (ב) התעף עיניך בו (ישירם) [אפילו הכי מיושרין] הן אצל ר' מאיר:

כפמליא של מעלה. בחצורת שרי האומות. שכשהשרים של מעלה יש תגר צנייהם תיפק יש קטטה צין האומות כדכתיב ועמה אשוב להלחם עם שר פרס (דניאל י'). ו**כפמליא של מעלה.** בחצורת החכמים: צקן אורה: זווית אורה: ו**ומי מערב.** שאין אלו עושים לעונן: **שאר** **שעשיהם.** יצר הרע שכלבצנו הממלינו: **איני כדאי.** לא הייתי משוכח והגון להיות נזר: **ועשיו שגולרטי.** מה חשיבותי הרי אני כאילו לא נוצרתי: **ק"ו.** שבמיתתי עפר אני: **מרק.** כלה והתם: **כי הוה מסיים ספרא דליוז.** על שם שאיוז נפטר בשם טוב: **מרגלא בפומיה.** דבר זה רגיל צפיו: **אני העוסק** בחצורת צריה אני וכן *צבדי עם הארץ צריה הוא: **אני מלאכתי בעיר.** כלומר נוחה מלאכתי ממלאכתו: **מפגור.** מתגדל לתפוס אומנותי: **ושמא סאמר.** הדין עמו שאינו מתגדר במלאכתי שאילו היה תופס אומנותי לא היה לו לב תפוח הרעות צמורה כמותי והיה ממעיט ואין לו שכל: **ענינו.** שיש לו שכל לממעט כמו למרצה: **ובלנד שיוניו לכו לשמים.** ואכל קרנות הוא צממות כסופה: **ערוס ציראה.** להערים בכל מיני ערמה ליראת זוראו: **סלית חכמה.** עיקרה של תורה שיהא עמה תשובה ומע"ט: **העושה שלא לשמה נוח לו שלא נברא.** פירושו שאינו לומד כדי לקיים אלא לקנות דצפרק מקוס שנהגה (פסמים ב): **אמר' רבא רמי כתיב' עד שמים חסדך וכתיב' מעל שמים כאן בעוסק שלא לשמה כו' והתם איירי צמקיים כדי שיכבדוהו וכן משמע צירואלמי דפירקין: ויאללו וישאו.** שבעו מזיו השכינה כאילו אכלו ושתו: **גדולה הצטפה.** שהרי קראן שאננות וזוטמות: **לצי פנישפא.** מיוקוט של צית רבן היו רגילין להיות למדים לפני רבן צבית הכנסת: **צי רבנן.** צית המדרש ששם שונים משנה וגמרא: **ונערן וצברייהו.** מממנות לצעליהן ונותנות להם רשות ללכת וללמוד תורה צעיר אחרת: **מפטרי רבנן.** זה מזה שהיה נוטל רשות מחברו לשון צביתו ולאכרו: **עולמן סראה צחייך.** כל צרכך תמנא: **פיך ידני חכמות.** צלשון צרכה היו אומרים: **יישירו.** לשון יושר. שמהלך מנין צמורה כהלכה: כל

כפמליא של מעלה ובפמליא של מטה ובין התלמידים העוסקים בתורתך בין עוסקין לשמה בין עוסקין שלא לשמה וכל העוסקין שלא לשמה יהי רצון שיהו עוסקין לשמה. ר' אלכסנדר בטר צלותיה אמר הכי יהי רצון מלפניך ה' אלהינו שתעמידנו בקרן אורה ואל תעמידנו בקרן חשכה ואל יהיה לבנו ואל יחשכו עינינו איכא דאמרי הא רב המנוגא מצלי לה ור' אלכסנדר בטר דמצלי אמר הכי רבון העולמים גלוי וידוע לפניך שרצוננו לעשות רצונך ומי מעכב שאור שבועיה ושעבוד מלכות יהי רצון מלפניך שתצילנו מידם וגשוב לעשות חוקי רצונך בלבב שלם. רבא בטר צלותיה אמר הכי *אלהי עד שלא נוצרתי איני כדאי ועכשיו שנוצרתי כאלו לא נוצרתי עפר אני בחיי ק"ו במיתתי הרי אני לפניך ככלי מלא בושא וכלימה יהי רצון מלפניך ה' אלהי שלא אחמא עוד ומה שחטאתי לפניך מרק ברחמיך הרבים אבל לא ע"י יסורין וחלאים רעים והיינו וידוי דרב המנוגא זמתי ביומא דכפורי. מר בריה דרבינא כי הוה מסיים צלותיה אמר הכי *אלהי נצור לשוני מרע ושפתותי מדבר מרמה ולמקללי נפשי תדום ונפשי כעפר לכל תהיה פתח לבי בתורתך ובמצותיך תרדוף נפשי ותצילני מפגע רע מיצר הרע ומאשה רעה ומכל רעות המתרגשות לבא בעולם וכל החושבים עלי רעה מהרה הפר עצתם וקלקל מחשבותם יהיו לרצון אמרי פי והגיון לבי לפניך ה' צורי וגואלי. רב ששת כי הוה יתיב בתעניתא בטר דמצלי אמר הכי ירבון העולמים גלוי לפניך בזמן שבית המקדש קיים אדם חוטא ומקריב קרבן ואין מקריבין ממנו אלא חלבו ודמו ומתכפר לו ועכשיו ישבתי בתענית ונתמעט חלבי ודמי יהי רצון מלפניך שיהא חלבי ודמי שנתמעט כאילו הקרבתי לפניך על גבי המזבח ותרצני. ר' יוחנן כי הוה מסיים ספרא דאיוב אמר הכי סוף אדם למות וסוף בהמה לשחיטה והכל למיתה הם עומדים אשרי מי שגדל בתורה ועמלו בתורה ועושה נחת רוח ליוצרו וגדל בשם טוב ונפטר בשם טוב מן העולם ועליו אמר שלמה טוב שם משמן טוב ויום המות מיום הולדו. מרגלא בפומיה דר"מ גמור בכל לבבך ובכל נפשך לדעת את דרכי ולשקוד על דלתי תורתך נצור תורתך בלבבך ונגד עיניך תהיה יראתי שמור פיך מכל חמא וטהר וקדש עצמך מכל אשמה ועון ואני אהיה עמך בכל מקום. מרגלא בפומיהו דרבנן דיבנה אני בריה וחברי בריה אני מלאכתי בעיר והוא מלאכתי בחדא אני מלאכתי ושמא תאמר אני מרבה והוא ממעיט *שנינו אחד המרבה ואחד הממעט ובלבד שיוכין לכו לשמים. מרגלא בפומיה דאבי לעולם יהא אדם ערום ביראה *מענה רך *משיב חמה ומרבה שלום עם אחיו ועם קרוביו ועם כל אדם ואפילו עם נכרי בשוק כדי שיהא אהוב למעלה ונחמד למטה ויהא מקובל על הבריות אמרו עליו על רבן יוחנן בן זכאי שלא הקדימו אדם שלום מעולם ואפילו נכרי בשוק. מרגלא בפומיה דרבא תלית חכמה תשובה ומעשים טובים שלא יא אדם קורא ושונה ובוטח באביו ובאמו וברכו וכמו שהוא גדול ממנו בחכמה ובמנין שנאמר *ראשית חכמה יראת ה' שכל טוב לכל עושיהם *לעושים לא נאמר אלא לעושיהם לעושים ולא לעושים שלא לשמה וכל העושה שלא לשמה נוח לו שלא נברא. מרגלא בפומיה דרב [לא כעולם הזה העולם הבא] יהעולם הבא אין בו לא אכילה ולא שתיא ולא פריה ורביה ולא מושא ומתן ולא קנאה ולא שנאה ולא תחרות אלא צדיקים יושבין ועמרתיהם בראשיהם ונהנים מזיו השכינה שנאמר *ויחוו את האלהים יחברו וישתו: גדולה הבטחה שהבטיחן הקב"ה לנשים יותר מן האנשים שנא' *נשים שאננות קומנה שמענה קולי בנות בוטחות האונה אמרתי א"ל רב לר' חייא נשים במאי זכין *באקרויי בנייהו לבי כנישתא ובאצנויי גברייהו בי רבנן ונטרין לגברייהו עד דאתו מבי רבנן. כי הו מפטרי רבנן מבי ר' אמי ואמרי לה מבי ר' חנינא אמרי ליה הכי עולמן תראה בחיך ואחריתך לחיי העולם הבא ותקותך לדור דורים לבך יהגה תבונה פיך ידבר חכמות ולשונך ירחיש רגנות עפעפך יישירו נגדך עיניך יאירו במאור תורה ופניך יזהירו כזהר הרקיע שפתותיך יביעו דעת וכליותיך תעלונה מישרים ופעמך ירצו לשמוע דברי עתיק יומין. כי הו מפטרי רבנן מבי רב חסדא ואמרי לה מבי ר' שמואל בר נחמני אמרו ליה הכי *אלופינו מסובלים וגו' אלופינו מסובלים רב ושמואל ואמרי לה רבי יוחנן ור' אלעזר חד אמר אלופינו בתורה ומסובלים במצות וחד אמר אלופינו במצות ומסובלים ביסורים

ונפשי כעפר ככל תהיה. מה עפר אינו מקבל כליה לעולם כן יהי רצון שזרעתי לא יכלה לעולם כמו שהוה אומר והיה זרעך כעפר הארץ: **אני בריה וחברי בריה.** כלומר יש לו לב כמוני להצדיק צין טוב לע: **העושה שלא לשמה נוח לו שלא נברא.** וה"ל האמר רב יהודה אמר רב פירק מנקס שנהגו (ד' ב): לעולם יעסוק אדם צמורה וצמנות אפי' שלא לשמה שמותן שלא לשמה צל לשמה וי"ל דהכא מיירי שאינו לומד אלא לקנות חכמתו והתם מיירי שלומד ע"מ שיכבדוהו: פירק

בכבב שלם. רבא בטר צלותיה אמר הכי *אלהי עד שלא נוצרתי איני כדאי ועכשיו שנוצרתי כאלו לא נוצרתי עפר אני בחיי ק"ו במיתתי הרי אני לפניך ככלי מלא בושא וכלימה יהי רצון מלפניך ה' אלהי שלא אחמא עוד ומה שחטאתי לפניך מרק ברחמיך הרבים אבל לא ע"י יסורין וחלאים רעים והיינו וידוי דרב המנוגא זמתי ביומא דכפורי. מר בריה דרבינא כי הוה מסיים צלותיה אמר הכי *אלהי נצור לשוני מרע ושפתותי מדבר מרמה ולמקללי נפשי תדום ונפשי כעפר לכל תהיה פתח לבי בתורתך ובמצותיך תרדוף נפשי ותצילני מפגע רע מיצר הרע ומאשה רעה ומכל רעות המתרגשות לבא בעולם וכל החושבים עלי רעה מהרה הפר עצתם וקלקל מחשבותם יהיו לרצון אמרי פי והגיון לבי לפניך ה' צורי וגואלי. רב ששת כי הוה יתיב בתעניתא בטר דמצלי אמר הכי ירבון העולמים גלוי לפניך בזמן שבית המקדש קיים אדם חוטא ומקריב קרבן ואין מקריבין ממנו אלא חלבו ודמו ומתכפר לו ועכשיו ישבתי בתענית ונתמעט חלבי ודמי יהי רצון מלפניך שיהא חלבי ודמי שנתמעט כאילו הקרבתי לפניך על גבי המזבח ותרצני. ר' יוחנן כי הוה מסיים ספרא דאיוב אמר הכי סוף אדם למות וסוף בהמה לשחיטה והכל למיתה הם עומדים אשרי מי שגדל בתורה ועמלו בתורה ועושה נחת רוח ליוצרו וגדל בשם טוב ונפטר בשם טוב מן העולם ועליו אמר שלמה טוב שם משמן טוב ויום המות מיום הולדו. מרגלא בפומיה דר"מ גמור בכל לבבך ובכל נפשך לדעת את דרכי ולשקוד על דלתי תורתך נצור תורתך בלבבך ונגד עיניך תהיה יראתי שמור פיך מכל חמא וטהר וקדש עצמך מכל אשמה ועון ואני אהיה עמך בכל מקום. מרגלא בפומיהו דרבנן דיבנה אני בריה וחברי בריה אני מלאכתי בעיר והוא מלאכתי בחדא אני מלאכתי ושמא תאמר אני מרבה והוא ממעיט *שנינו אחד המרבה ואחד הממעט ובלבד שיוכין לכו לשמים. מרגלא בפומיה דאבי לעולם יהא אדם ערום ביראה *מענה רך *משיב חמה ומרבה שלום עם אחיו ועם קרוביו ועם כל אדם ואפילו עם נכרי בשוק כדי שיהא אהוב למעלה ונחמד למטה ויהא מקובל על הבריות אמרו עליו על רבן יוחנן בן זכאי שלא הקדימו אדם שלום מעולם ואפילו נכרי בשוק. מרגלא בפומיה דרבא תלית חכמה תשובה ומעשים טובים שלא יא אדם קורא ושונה ובוטח באביו ובאמו וברכו וכמו שהוא גדול ממנו בחכמה ובמנין שנאמר *ראשית חכמה יראת ה' שכל טוב לכל עושיהם *לעושים לא נאמר אלא לעושיהם לעושים ולא לעושים שלא לשמה וכל העושה שלא לשמה נוח לו שלא נברא. מרגלא בפומיה דרב [לא כעולם הזה העולם הבא] יהעולם הבא אין בו לא אכילה ולא שתיא ולא פריה ורביה ולא מושא ומתן ולא קנאה ולא שנאה ולא תחרות אלא צדיקים יושבין ועמרתיהם בראשיהם ונהנים מזיו השכינה שנאמר *ויחוו את האלהים יחברו וישתו: גדולה הבטחה שהבטיחן הקב"ה לנשים יותר מן האנשים שנא' *נשים שאננות קומנה שמענה קולי בנות בוטחות האונה אמרתי א"ל רב לר' חייא נשים במאי זכין *באקרויי בנייהו לבי כנישתא ובאצנויי גברייהו בי רבנן ונטרין לגברייהו עד דאתו מבי רבנן. כי הו מפטרי רבנן מבי ר' אמי ואמרי לה מבי ר' חנינא אמרי ליה הכי עולמן תראה בחיך ואחריתך לחיי העולם הבא ותקותך לדור דורים לבך יהגה תבונה פיך ידבר חכמות ולשונך ירחיש רגנות עפעפך יישירו נגדך עיניך יאירו במאור תורה ופניך יזהירו כזהר הרקיע שפתותיך יביעו דעת וכליותיך תעלונה מישרים ופעמך ירצו לשמוע דברי עתיק יומין. כי הו מפטרי רבנן מבי רב חסדא ואמרי לה מבי ר' שמואל בר נחמני אמרו ליה הכי *אלופינו מסובלים וגו' אלופינו מסובלים רב ושמואל ואמרי לה רבי יוחנן ור' אלעזר חד אמר אלופינו בתורה ומסובלים במצות וחד אמר אלופינו במצות ומסובלים ביסורים

- 1. טוב שם משמן טוב ויום המות מיום הולדו.
- 2. מענה רך ישיב חמה ודבר עצב יעלה אף.
- 3. ראיית חכמה רואת וי שכל טוב לכל עשיהם תהלתו עמדת לעד:
- 4. ואל אציל בני ישראל לא שלח ידו ויחזו את האלהים ויאכלו וישתו. שמת כו י
- 5. נשים שאננות קומנה שמענה קולי בנות בוטחות האונה אמרתי:
- 6. אלופינו מסובלים אין פרוץ ואין יוצאת ואין צנחה ברחובותיה. תהלים קמ"ד יז

אין